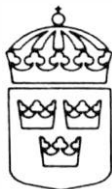

Motion till riksdagen

1988/89:N33

av Carl Bildt m.fl. (m)

med anledning av prop. 1988/89:143 om
överlåtelse av statens aktier i Sveriges
Investeringsbank AB till PKbanken, m.m.

Mot.
1988/89
N33—36

1 Sammanfattning

Investeringsbanken grundades i syfte att stärka de socialistiska inslagen i den svenska ekonomin. Den tilldelades en viktig uppgift i den dåvarande socialdemokratiska industripolitiken. Den politiken misslyckades. Investeringsbanken har ingen roll i dagens svenska näringsliv.

Regeringen har emellertid valt fel metod för att avveckla det statliga ägandet i Investeringsbanken. I det fördolda har en överenskommelse träffats som innebär att huvuddelen av Investeringsbanken överföres till PKbanken där staten äger aktiemajoriteten.

Den överenskommelsen innebär dels att staten inte erhåller några kontanta medel, dels att andra tänkbara köpare stängs ute. Försäljningen av Investeringsbanken borde ha skett genom anbudsförfarande.

Regeringen föreslår också att Investeringsbankens aktieportfölj i framtiden skall förvaltas direkt av ett statligt bolag. Det finns ingen anledning för staten att äga investmentbolag. De aktuella aktierna kan utan svårighet säljas.

2 Bakgrund

Under 1960-talets andra hälft försökte den socialdemokratiska regeringen tillfredsställa en intern vänsterkritik genom att föra en mer radikal politik än förut. Ett av utslagen av denna politik var en än starkare betoning av statens roll inom näringslivet. En förevändning för den nya politiken var att näringslivet inte självt klarade av att genomföra nödvändiga strukturrationaliseringar för att stärka konkurrenskraften. Samtidigt framhölls att ett aktivt statligt företagande skulle medföra positiva effekter för de anställda, att arbetsplatser skulle kunna räddas, att nya arbetsplatser skulle kunna skapas, och att de statliga företagen skulle kunna utgöra ett föredöme på arbetsmarknaden.

Verkligheten blev helt annorlunda — de statliga företagssatsningarna misslyckades. Den s.k. aktiva näringspolitiken präglades av felaktiga företagssköp och investeringar. I stället för att ge de anställda trygghet blev resultatet ökad osäkerhet för de anställda. Först när statliga företagsgrupper så småningom rekonstruerades med målsättning att fungera på samma

sätt som företag i det privata näringslivet kunde de anställda känna trygghet.

Mot. 1988/89
N33

3 Investeringsbankens verksamhet

Bildandet av den statliga Investeringsbanken 1967 var ett inslag i denna aktiva näringspolitik. De uttalade motiven var mycket oklara. I proposition 1967:56 angavs följande (s 30):

Banken är närmast att betrakta som ett nödvändigt komplement till befintliga kreditinstitut... Bankens verksamhet skall inriktas i första hand mot investeringsprojekt som inte kan tillgodoses på den existerande kapitalmarknaden.

Investeringsbankens verksamhet skulle visserligen enligt den ovannämnda propositionen inte få leda till någon subventionering, men samtidigt skulle den finansiera projekt som inte kunde tillgodoses på den existerande kapitalmarknaden trots att de framstod som lönsamma. Hur en sådan situation skulle kunna uppstå förklarades aldrig i propositionen, även om den dåvarande kreditregleringen kanske kunde ge sådana effekter. Syftet med Investeringsbanken var dock snarare att stärka statens inflytande än att motverka effekterna av en olämplig reglering.

Regeringen tänkte sig bl.a. att Investeringsbanken skulle medverka till att skapa stora basindustrier. Såsom det bl a underströks i reservationen från högerpartiets ledamöter i Bankoutskottet fanns det hos den socialdemokratiska regeringen en starkt överdriven tilltro till storskalig basindustri.

Investeringsbanken gavs en privilegierad ställning. Till skillnad från banker fick Investeringsbanken rätt att äga en aktieportfölj. Statliga garantier underlättade upplåning av kapital. Banken hade dessutom möjlighet till refinansiering genom AP-fonden. Investeringsbanken ställdes utanför Bankinspektionens tillsyn.

Investeringsbanken kunde aldrig under sin drygt 20-åriga historia finna rimliga arbetsuppgifter. När den socialdemokratiska industripolitiken havererade, försvann de egentliga motiven för Investeringsbankens verksamhet. Socialdemokratiska regeringar har därefter försökt finna nya uppgifter, t.ex. långivning till och medverkan vid utlandsupplåning till kommunala bolag. I samband med att löntagarfonderna infördes skapades en s.k. småföretagarfond, och Investeringsbanken hade under några år hand om denna fond.

Under de senaste åren har banken försökt ändra sin profil. Följande uttalande av bankens nuvarande ordförande, förutvarande VD, Harry Schein beträffande Investeringsbankens verksamhet är belysande (Tidningen Broderskap, juli 1987):

— Vi är en kommersiell bank och vi ger lån för i stort sett vilka ändamål som helst. Det är inte vår sak att göra politiska eller moraliska avvägningar. Även om det handlar om ren spekulatión drar vi oss inte för att göra affärer. Det bisarrt att tro något annat.

Ren spekulationsverksamhet har uppenbarligen varit en del av Investeringsbankens affärsid under senare år. Från att varit ett instrument för att

anpassa näringslivet till "samhällets" intresse har Investeringsbanken blivit ett finansierings- och investmentbolag med ovanligt stor frihet som förvaltas av en av det socialdemokratiska partiets kändisar.

I detta perspektiv är det givetvis positivt att regeringen nu vill avveckla Investeringsbanken. Under flera års tid har vi från moderat sida i riksdagen krävt att Investeringsbanken skall avvecklas eller inordnas under normal lagstiftning och säljas. Dessa krav har avvisats av socialdemokraterna.

Mot. 1988/89
N33

4 Regeringens förslag

Regeringens förslag innebär att större delen av Investeringsbankens nuvarande verksamhet upphör genom att Investeringsbankens tillgångar, förutom dess aktieportfölj, överföres till PKbanken. Investeringsbankens aktieportfölj skall överföras till ett nytt statligt bolag, SIB-Invest AB.

Aktierna i SIB-Invest AB stannar i statlig ägo. Regeringen vill fortfarande nyttja skattebetalarnas medel för spekulativa aktieaffärer. Efter det att aktieportföljen har avskilts köper PKbanken Investeringsbanken. I stället för ett erlägga en likvid ersättning till staten betalar PKbanken genom att emittera 10 miljoner nya aktier till staten. Därigenom ökar statens ägarandel i PKbanken från 66,71% till 70,59%.

5 Vårt förslag

Investeringsbanken bör inte finnas kvar i statlig ägo. Vi har i andra sammanhang framhållit att i första hand bör de företag eller företagsgrupper inom den statliga sektorn som arbetar under kommersiella betingelser på en marknad, i konkurrens med privata företag, successivt säljas. Detta innebär att statens ägande i PKbanken bör upphöra.

Regeringens förslag innebär visserligen att det privilegierade företaget Investeringsbanken upphör men samtidigt att statens ägande i PKbanken stärks. Överföringen av Investeringsbanken till PKbanken är avsedd att stärka PKbankens ställning. Genom att ta över Investeringsbanken kan PKbanken förstärka sin kapitalbas. Några direkta fördelar för staten av detta arrangemang finns knappast. Statskassan tillföres inte några nya medel. Därtill kommer att staten inte ens avyttrar Investeringsbankens aktieportfölj.

Vi kan därför inte acceptera regeringens förslag om att överföra Investeringsbanken till PKbanken. Försäljningen av Investeringsbanken borde skett så att fler potentiella köpare haft möjlighet att visa intresse och lägga bud. Regeringen borde ha gjort klart för marknadens aktörer att Investeringsbanken var till salu. Om en köpare skulle vara förhindrad att överta Investeringsbankens nuvarande aktieportfölj, borde det inte vara några problem att avyttra denna genom försäljning på i första hand börsen.

Riksdagen bör avvisa regeringens förslag. Riksdagen bör istället lämna regeringen bemyndigande att avyttra hela Investeringsbanken. Regeringen bör sälja Investeringsbanken till den köpare som lägger det mest fördelaktiga budet. Staten har därvid naturligtvis ingen anledning att acceptera betaltning i form av aktier i det köpande bolaget.

Investeringsbanken har som ovan framhållits fortfarande en rad privilegier. Om köparen avser att driva Investeringsbanken vidare måste dessa privilegier upphävas, innan försäljningen genomförs. De av Riksgäldskontoret lämnade garantierna till Investeringsbanken bör i samband med försäljningen dras in.

Mot. 1988/89
N33

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår regeringens förslag att överlåta aktierna i Sveriges Investeringsbank AB till PKbanken,
2. att riksdagen avslår regeringens förslag att staten övertar aktierna i SIB-Invest AB,
3. att riksdagen avslår regeringens förslag till rörelseregler för SIB-Invest AB,
4. att riksdagen uppdrar åt fullmäktige i riksgäldskontoret att återkalla den till Investeringsbanken lämnade garantin,
5. att riksdagen bemyndigar regeringen att avyttra statens aktier i Sveriges Investeringsbank AB i enlighet med vad som i motionen anförts.

Stockholm den 26 april 1989

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Görel Bohlin (m)

Rolf Dahlberg (m)

Gunnar Hökmark (m)

Arne Andersson (m)
i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Bo Lundgren (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gullan Lindblad (m)

Sonja Rembo (m)